

Allmoge och ruiner, två vinster 1838 (SAK HISTORIA)

14 januari 1832 bildades Konstföreningen i Stockholm, ett frö till Sveriges Allmänna Konstförening. Ambitionen var att gjuta nytt liv i huvudstadens konstliv, upplysa och engagera en intresserad allmänhet och understödja konstnärerna genom sammankomster, utställningar och inköp av verk till ett årligt konstlotteri.

Bland de allra tidigaste medlemmarna återfinns de två konstnärerna Sophie Adlersparre och Carl Johan Fahlcrantz, den senare även av stiftarna, tillika styrelsemedlem. I konstlotteriet år 1838 hade de båda med en handfull verk, exempel på två populära motiv i romantikens konst; landskapet respektive genrebilden.

Carl Johan Fahlcrantz verk "Stegeborgs ruiner", 1838, köptes in för 100 riksdaler och lottades ut samma år. Verket tillföll vid lottningen greve Gustaf Trolle-Bonde, Säfstaholms slott.

Carl Johan Fahlcrantz, "Stegeborgs ruiner", 1838, Oljemålning, 27,5 x 37,5 cm, Foto: Bukowskis Auktioner

Fahlcrantz (1774-1861) är en av de främsta företrädarna för det romantiska landskapsmåleriet i Sverige. Dessa landskapsmålningar var ofta en blandning av konstnärens egen fantasi och skisser utförda inför motiven. De framställde besjälade landskap som gavs en poetisk och idealiserad stämning snarare än att naturtroget återge dem. Att Stegeborgs ruiner med sina anor från 1200-talet och dramatiska placering på en ö i Slätbaken lockade denna målare är lätt att förstå. Fahlcrantz studerade vid Konstakademien och trots att han fick stipendium för att studera i Italien, valde han att istället resa runt i Norden och ville lyfta framförallt det svenska landskapet som motiv.

Sophie Adlersparres "Vingåkersflicka", 1837, köptes in 1838 för 50 riksdaler. Verket lottades ut samma år i konstlotteriet och vanns av Hr. Protocoll-Secreteraren W. Karström.

Sophie Adlersparre, "Vingåkersflicka", 1837, Olja på duk, 76 x 61 cm, Foto: Berndt-Joel Gunnarsson, Vingbild

Adlersparre (1808 – 1862) är främst känd som skicklig porträttmålare och kopist av äldre måleri, understödd av drottning Josefina. Hon studerade för bl.a. Olof Johan Södermark och Léon Cogniet i Paris, gjorde studieresor i Europa och får sägas vara en föregångare som tidig kvinnlig konstnär innan Fruntimmersavdelningen vid Konstakademien med ordinarie utbildning av kvinnliga elever öppnat 1864.

Verket visar en flicka i folkdräkt från Vingåker i Södermanland och är ett exempel på det genremåleri som var populärt under 1800-talet. Genrebildernas motiv var människor i vardagliga situationer och miljöer, i både festliga och dystra situationer. Man intresserade sig för andra landsändar än de stora städerna och många konstnärer begav sig till t.ex. Dalarna, Södermanland och Lappland, där allmogens dräkter och miljöer upplevdes som exotiska. Det är här denna typ av avbildningar av människor i folkdräkt kommer in, ett slags mellanting mellan porträtt och genrebild.

Dessa två vinster och exempel på samtidskonst 1838 hittade nya hem hos två av föreningens då 545 medlemmar. Båda verken råkar ha koppling till Säfstaholms slott, där greve Trolle-Bonde under första hälften av 1800-talet skapade en stor konstsamling och fungerade som mecenat för flera konstnärer. Fahlcrantz verk vanns alltså av denna konstsamlare som även sedan starten var ledamot i Konstföreningen. "Vingåkersflicka" fanns inte i Trolle-Bondes samling, som splittrades i början av 1900-talet, men är numer i Vingåkers kommuns ägo och hänger i salongen på just Säfstaholms slott.

Man kan undra var 2017 års vinster kommer att befinna sig om närmare 180 år. Tanken svindlar.

//Anna Hesselbom